

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Választások után

Buday-Goldberger Leó, Vida Jenő,
Kaszab Elemér ismét előljárók. —
A „Stürmer“ egy száma. — Bihari
levél. — Reform-Haggada. — Ol-
vasom... Nem olvasom... — Hirek,
riportok stb.

IX. évfolyam 8. sz.

1936. március 18.

A címlap Berény Róbert rajza.

SEL PESZACH CUKOR

az orthodox hechserre reflektáló hithü hazai zsidóság részére
ez évben is

Központi Irodánk irányítása mellett készült.
Ezt a felragasztott 1936. évi dátummal jelzett vignetták tanúsítják.

A cukor gyártása ez évben is a

Selypi Cukorgyár R.-T.-

nál BUDAPEST, V., ZRINYI-UTCA 14. szám alatt

történt Silberstein Dávid váci főrabbi vallási főfelügyelete alatt.

Központi Bizottságunk Rabbicollégiumának vallási döntése szerint: az orthodox hívők csak olyan kereskedőknél szerezhetik be SEL PESZACH CUKOR szükségletüket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árúsítanak, nehogy az esetleges elcserélésből vagy összekeveredésből vallási tilalok keletkezessenek.

Budapest, 1936. évi március havában.

**A magyarországi autonom orthodox izr. hitfelekezet
KÖZPONTI IRODÁJA**

DR. GRAUER VILMOS SERLEG felavatása. A Bor-, Sör- és Italmérők Országos Ipartársulata 300 teritékes vacsora keretében avatta fel néhai nagynevű elnöke emlékére alapított dr. Grauer Vilmos serleget. A vacsorán a szakma nagyszámu előkelő reprezentánsain kívül a hatóságok is képviseltették magukat. Weinberger Béla elnök üdvözlő szavai után dr. Bleyer Imre ügyész mondott nagyhatású serlegavató beszédet, melyben dr. Grauer Vilmos kivételes műveltségét, tiszta jellemét, szerény önzetlenségét, hithűségét és hazafiságát emelte ki, külön megemlékezve arról a hátor férfias fellépéséről, mikor a forradalom alatt a Vallásvédelmi Szövetség nagygyűlésén a Vigadóban tomboló beszédében szállt sikra felekezete nevében a kötelező vallásoktatás fentartása mellett. Utána Lédermann Mór fővárosi bizottsági tag, Sumy Károly, dr. Réhberger László társelnökök és a vendégek nevében Szamek Zsigmond igazgató mondtak beszédet. A család nevében dr. Grauer Miksa Pál tiszteletbeli elnök mondott hálás köszönetet a kegyeletes ünnepségért.

**A PESTI IZR. HITKÖZSÉG SZABAD-
EGYETEMI ELŐADÁSSOROZATÁBAN**
Dr. Jakab Jenő, csütörtökön, 19-én 6 órakor „Zsidó határőrök Egyiptom határára az időszámítás előtti V. században..

(a most elhunyt rabbi szemináriumi rektor. Dr. Blau Lajos tanulmánya) elmondja Dr. Takács Pál, 7 órakor pedig Mendelsson Mózes racionalizmusa címen Dr. Grosinger M. József a szülők pedagógiumában szerdán, 18-án fél 7 órakor „A serdülés korának problémái“ címen Dr. Hollós István tart előadást. Ez utóbbi előadást vita követi. Valamennyi előadás a hitközség Goldmark termében (VII. Wesselényi u. 7.) Belépőli nincs.

SZÉKELY OSZKÁR újpesti magánhivatalnok, aki múlt év december havában hunyt el, harmincezer pengő értékű vagyonát a pesti izr. hitközségre hagyta, annak a kórházaiban való felhasználásra. Az örökösök ezenkívül az újpesti hitközségről és Omikéről is megemlékezett kisebb hagyományok alakjában. Székely Oszkár azok közé a nemeslelkű hittestvérek közé tartozott, akik csendes visszavonultságban töltött életük folyamán gyűjtött vagyonukat a felekezet, az emberiség érdekeit kívánják szolgálni s ezzel maradandó emléket biztosítanak neviüknek. A zsidó kórház a mai súlyos viszonyok között jelentékeny fedezetet nyert új műszerek, technikai berendezések beszerzésére, korszerű újítások, átalakítások létesítésére. A pesti izr. hitközség Székely Oszkár nevét a kórház alapítóinak és jótevőinek sorában márványtáblán fogja megörökíteni.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Éle kerué hoédo . . .

אלה קרואי העדה

A fentirt szavak a Pentateuchusból valók. Ezekkel a szavakkal vezeti be a Tóra Izrael tábora irányítóinak a felsorolását. „Éle kerué hoédo Ezek a gyülekezet elhivatottjai Izrael törzseinek vezérei ők.” E szavakhoz engem kegyeletérzés és meghatottság fűz. Mert nálunk Nagyváradon szokásban volt, hogy az új hitközségi választást követő szombaton miután elmondották az áldást azokra, akik „a hitközség ügyeit hűséggel gondozzák,” a samesz ráütött az asztalra és azzal kezdte: „Éle kerué hoédo,” ezek a község elhivatottjai és felsorolta az új vezetőség tagjainak neveit. Ez az aktus igen ünnepélyes volt és különösen a fiatalabb nemzedékre volt igen nagy hatással, mert irigykedtek azokra, akiket a hitközség vezetőségébe való beválasztásra méltóknak tartottak. A hirdetés ünnepélyessége egyébiránt ki akarta domborítani a hitközségi közéleti munka fontosságát és dokumentálni akarta, hogy *annál nagyobb a községi vezetők érdeme, minél nehezebb a közösség élete.* Az pedig, hogy a templomban hirdetik ki az eredményt, a tevékenység *szent* voltát domborítja ki, valamint azt, hogy *a hitközség vagyonával úgy kell sáfárkodni, mintha szentség volna.* A templomban való kihirdetés mintegy illusztrálta azt a tanítást: „*Álljatok tisztán Isten előtt, de Izrael előtt is,*” azaz nem elegendő rámutatni arra, hogy a vezetők olyan kiváló emberek, hogy maradéktalan becsületességük nem szorul ellenőrzésre, hanem az emberek előtt is tisztán kell állni. Ez nem azt jelenti, hogy minden mende-mondára adni kell, de azért közéleti puritánság, vallási parancs. Ezzel kapcsolatban áll az a tréfás magyarázat, amely arra a szokásra vonatkozik, hogy a lajnolás után imádkoznak a vezetőkért, akik a község ügyeit hűséggel gondozzák. Ez azért van, mert a lajnolás alatt mindenfélét összebeszélnek, az előljáróságot mindenféle inkorrekttséggel vádolják, ezért lajnolás után kiemelik, hogy Isten áldja meg azokat, akik a község ügyeivel foglalkoznak, de becsülettel és lelkiismeretességgel.

Ifjuságom régi reminiscenciája, egy nagy hitközség tradicionális szokása ismét felujult lelkemben, amikor a pesti hitközség új választása eredményeképp öt évre egy új képviselőtestület veszi kezébe az ügyek vezetését. Én most átveszem a samesz szerepét: „*Éle kerué hoédo . . .* és kívánom, hogy az új testületet a régi kehilla puritán szelleme és tradíciója töltsse el és hogy tagjai valóban „*legyenek a hitközség elhivatottjai, Izrael törzseinek vezérei.*”

Egy bihari csáklyás levele

Mint keresztény ember csaknem egy évtized óta vagyok előfizetője és olvasója a Szombatnak, de megvallom, inkább csak névbecsülésből földim a szerkesztő iránt. Idők folyamán megszoktam, hogy néhány oldalt elolvassak a rendszeresen érkező szemléből.

Legutóbb a Szombat sokat foglalkozik a rabbik doktori címével, de őszintén szólva engem a rabbik doktori címe nem érdekel. Érdekel azonban harmadrangú külföldi egyetemeken által adott doktori címek használatának kérdése, Szerény nézetem szerint ha a belügyminisztérium ki is mondta, hogy a külföldi doktori címeket nem kell nosztrifikálni, ennek nem látom sok értelmét. Nec Caesar super grammaticos. Egyes külföldi egyetemeken érettségi nélkül is adnak doktori címet, igaz viszont, hogy ezeknek a doktorátusoknak nincs sem értékük, sem tekintélyük.

Jusson eszébe Szerkesztő úrnak a mi hajdani helyzetünk Nagyváradon. A kolozsvári egyetem mindenkor komoly és előkelő testület volt, úgyszintén a marosvásárhelyi királyi Tábla tekintélyéhez és

intaktségéhez nem fért semmi kétség. Kolozsvár közelebb is volt Nagyváradhoz, mint Budapest és Kolozsvárott nem működött egy Grosschmid-Zsögöd, Mariska, Pulszky Ákos, Szilágyi Dezső, Schwartz Gusztáv, mégis ha jól tudom Ön is, Désy Géza, Halász Lajos, Grósz Emil; Lázár Béla és hogy a régebbieket is említsük, Dr. Beöthy László, Szilágyi Dezső, a két Teleszky: István és János — mindannyian Budapesten doktoráltak és cenzuráltak.

Szivélyes üdvözlettel
tisztelő híve: B. J.

BREITNER SÁNDOR tőzsdetagg, a szegények barátja rövid szenvedés után tüdőgyulladásban meghalt. Az „Áhász Réim” Országos Felebaráti Szeretet Egyesület alelnöke volt és mint ilyen buzgó és áldásos munkásságot fejtett ki. Végtisztessége február 26-án a rákoskeresztúri izr. temetőben ment végbe, ahol Fischer rabbi bucsuztatta és Guttman Mór méltatta érdemeit, a jótékonyági intézmények és barátok nevében.

IGEN NAGY RÉSZVÉTT MELLETT temették el m. hó 25-én Rákoskeresztúri temetőben Baál Józsefnét, akit jótékonyága és áldozatkészsége végett különösen az V. kerület szegényei siratnak. A temetésen megjelentek közül különösen feltűntek a jótékonyági egyesületek és Hitközségünk vezetői mellett az író és művészvilág reprezentánsai. A megholdogultban Baál József — ki hitéletünkben tevékeny részt vesz — feleségét Baál Ernő az ismert szinpadi író és hírlapíró dr. Baál Károly főorvos és dr. Károlyi Ernőné sz. Baál Ilus édesanyjukat gyászolják.

Ezüst

disztárgyak és evő-
eszközök a legolcsóbb
gyári árbán

Schleifer

ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közelében)

Stern Samu

székfoglaló beszéde

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Az Önök mai egyhangú választása ugyszólván a maga egészében hozta vissza a régi előjáróságot, amely öt évvel ezelőtt itt megalakult.

A régiiek sorában külön kell köszöntenem dr. Glücksthal Samu igen tisztelt elnökhelyettes társamat, akit a közbizalom szintén harmadszor helyezett most ebbe a diszes és felelősségteljes pozícióba. Dr. Glücksthal Samu több mint tíz éve szenteli immár értékes munkásságát előjáróságunknak és mint oktatási ügyosztályunk vezetője, az elmúlt ciklusban pedig külön is, mint a nagy építési program végrehajtására alakult építésügyi bizottság elnöke, maradandó alkításokkal tette érdemessé magát mindannyiunk megbecsülésére, tiszteletére és szeretetére.

Előjáróságunk régi tagjai között üdvözlöm a most újból megválasztott Vida Jenő, dr. Buday-Goldberger Leó és Kaszab Elemér előjáró-társainkat, akik most közénk csak visszajöttek, hogy ezzel is dokumentálják azt az összefogó egységet, amelynek jegyében a munkát végeznünk kell. — De tanuságot tettek ők visszajövetelükkel arról is, hogy átérzik azt a köteleességet, amelyet a mai nehéz idők mindazokra rónak, akiknek neve és pozíciója súlyt és értéket jelent a magyar közéletben. Ebből a köteleességtudatból kifolyóan bocsátják most a nevük tekintélyét és a munkájuk értékét előjáróságunk keretében hitközségünk és felekezetünk rendelkezésére.

A régiekkel együtt melegen üdvözlöm az újakat, bírói karunk díszét: dr. Gallia Béla kuriai bírót és ügyvédi karunk kiválóságát dr. Wilhelm Károlyt, akikben előjáróságunk újabb értéknyszerűségét becsülhetjük.

Ha körülnézünk szerte a világban, a gondok és megpróbáltatások felhői gomolyganak sűrűn körülöttünk és fájdalommal kell éreznünk, hogy a békebeli idők nyugalmas munkája és fejlődése után a megpróbáltatások egyre súlyosbodó korszaka nehezedett reánk, s anynyi verejtékkel és vérrel, munkával megszerzett erkölcsi és gazdasági javainkat fenyegető veszedelmek ostromolják. E veszedelmekkel szemben nekünk kell helytállanunk és ma a pesti hitközségnek, mint az ország első hitközségének és a világ legnagyobb hitközségének a

legfontosabb és legnehezebb feladata az, hogy felekezetünk szerzett jogait megvédje és felekezetünk életlehetőségeit biztosítsa.

Megnyugtathatom a mélyen tisztelt közgyűlést, hogy mindazokkal a jelenségekkel szemben, amelyek a magyar zsidóság körében az utóbbi időben aggodalomra adhattak okot, a legilletékesebb helyen eljártunk és nyomatékosan kértük törvényben biztosított jogaink és szabadságaink védelmét. Önérettel hangoztatom itt is, hogy jogainkat vérünk és verejékünk árán szereztük meg a múltban, — e jogainkra hűségünkkel, áldozatkészségünkkel szolgáltunk rá a jelenben és készek vagyunk jogaink csorbítatlan épségéért honpolgári köteleességteljesítésünk tudatában a legszilárdabb eltökéltséggel síkra is szállani.

Én hiszem azt, hogy nem lehet elzárkózni a mai időkben sem a múlt évszázad ama tanulságaitól, amelyek azt igazolják, hogy e nemzet minden hű fiának felekezeti különbség nélkül való összefogása hozta létre a béke Nagymagyarországot és hogy csak a belső béke munkája, csak a felekezeti különbség nélkül való összefogás ereje hozhatja vissza azt, amit tőlünk a nyers erőszak elragadott.

Remélem és hinni akarom, hogy legilletékesebb helyen tett előterjesztéseink nem fognak eredménytelenek maradni és megnyugtathatom a mélyen tisztelt Közgyűlést, hogy hűségesen fogunk őrt állani a vártán erkölcsi javaink, valamint elsőrendű vitális és existenciális érdekeink védelmében.

De megnyugtathatom a mélyen tisztelt Közgyűlést arról is, hogy ez elsőrendű vitális és existenciális kérdésekben való helytállás mellett számunkra nem lesznek másodrendű kérdések azok a feladatok sem, amelyeknek teljesítése a hitközség tulajdonképeni hivatáskörébe tartozik. — Mert ha erősek akarunk lenni kifelé, elsősorban erőseknek kell lennünk befelé!

Nekünk meg kell erősíteni a mi sorainkat, mert fájdalommal kell megállapítanom, hogy még a mai nehéz idők sem tudták a közösség tudatára ébreszteni hittestvéreink jelentékeny részét.

Hívó szózáttal fordulunk hozzájuk ebben a mostani ünnepéves órában: legyenek részt a mi munkánkban, erősít-

sék meg sorainkat, erősítsék meg az egységnek azt a frontját, amelybe a mai viszonyok között tömörülnünk kell.

És fordulok azokhoz, akik a közöm-
bösség lejtőjén egyre mélyebbre csúszva,
elidegenednek hitüktől is és egyéni ér-
dekből, konjukutrából, lelki gyöngeség-
ből, mind nagyobb számban készek im-
már hitüket elhagyni. Intő szóval for-
dulok hozzájuk és azt kiáltom feléjük:
Ne higgyék azt, hogy ősi hagyomá-
nyaink elárulásával és ősi hitünk cser-
benhagyásával boldogulásukat jobban
tudják biztosítani. A szökevények ön-
maguk tagadják ki magukat a mi so-
rainkból, — de hiába kérnek befogadást
a tulsó oldalon, ott nem fognak befoga-
dásra találni és régi talajukban gyöke-
rüket vesztve, az új talajban gyökeret
verni nem fognak tudni!

Gondjaink sorában különösen nyo-
masztó sullyal nehezedik reánk az ifju-
ság problémája. Fiainkat el kellene he-
lyeznünk: lehetővé kellene tennünk,
hogy az új generáció is végre a munka
termő talaján gyökeret verhessenek.

De a fiatalság problémája mellett
látnunk kell az idősebb korosztály pro-
blémáját is, — annak a megállapodott
koru osztálynak problémáját, amelynek
tagjai kiestek régi existenciájukból és
deresedő fejjel járják a munkakeresés,
keserves utjait. Fájdalommal kell lát-
nunk, hogy ezekben a mai nehéz idők-
ben az öregabbek sem engedhetik meg
maguknak a békés nyugalmat, amire
egy élet munkájával rászolgáltak volna,
— hanem tovább harcolva kell küzde-
niök a munka és kereset lehetőségeiért.

Ezekben a keserves időkben orvosság
és éltető elixir lehet a mi váltásunk.
Ezt a vallásos érzést erősíteni: főfelada-
tunk volt és főfeladatunk kell hogy
maradjon a jövőben is.

Kultusz és kultúra mellett a szociá-
lis és karitatív munka lesz további ve-
zérelvünk. Szociális intézményeink so-
rában nagy gondot akarunk fordítani
kórházaink további fejlesztésére és bő-
vítésére. Programunkban szerepel egy
zsidó tüdőbeteg-szanatórium létesítése is,
hogy ezzel a nagy hiánypótló intéz-
ménnyel kiegészíthessük az egészségügy
terén eddig kifejtett eredményes műkö-
désünket.

Kórházaink nagy egészségügyi fel-
adatainak, de egyúttal az új zsidó orvos-
generáció továbbképzésének munkájában
bizalommal számítunk a mi kitűnő or-
vosi karunkra, amelynek nagy tudása,
odaadó lelkiismeretessége a jövő üdvös
eredményeinek is biztosítékául szolgálhat.

Sajnos, fokozott erővel kell folytat.

Szombattól Szombatig

A megtértek — a megbecsülteb-
bek. A közgyűlés nagy szenzációja
volt, hogy a három hajdani ellen-
zéki vezér: Buday-Goldberger Leó,
Vida Jenő, Kaszab Elemér, ismét
előljárói tisztet vállaltak...

A megtértek közt szerepel dr.
Burger Dénes, a hajdani ellenzék
vezérkarának tagja, aki a nemrég
lezajlott szenzációs családi vi-
szályban ügyvédi minőségben sze-
repelt...

A disztagok sorába került dr.
Endrei S. Henrik, a Chevra Kadi-
sa nagyrabecsült igazgatója...

A rekruták névsora nagyon ér-
dekes, de sokkal pikánsabb névsor
a kimaradottaké...

Hátra van még: a templomi
előljárók választása, körzeti elnö-
kök kinevezése s a körzeti előljá-
rók megválasztása. Ezek után kez-
dődhetik a nagy munka...

Schalk Ferencsel az élen ott volt
a közgyűlésen a frontharcosok
csoportja, a beválasztott cionisták
is teljes számmal felvonulak...

Az antiszemita vezérek sorra
nyilatkoznak, hogy ők nem is an-
tiszemiták! Még elgondolni is ré-
mes, hogy mi lenne itt, ha monda-
nák is, hogy ők antiszemiták...

A Pesti Izraelita Hitközség tör-
ténétében első eset, hogy egy ex-
cellenciás úr foglal helyet az elől-
járók sorában...

פסח Husvétí árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő
Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvétí áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvétí áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvétí árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postafiók 5.

Telefon: 68-8-45.

nunk az existenciák pusztulásának mai szomorú korszakában a karitativ munkát is. Egyre nagyobb a száma azoknak a hittestvéreinknek, akik hitközségünk istápolására szorulnak és akiket élelemmel, ruhával, pénzbeli támogatással kell a végső pusztulástól megmentenünk.

Az a szomorú helyzet, amelybe ma hitfeleink mind szélesebb rétegei kerülnek és amely szomorú helyzet sajnos — még további rosszabbodással fenyeget, parancsolóan írja elő számunkra, hogy foglalkozzunk végre a jótékonyagnak, a karitativ és szociális tevékenységének intézményes megszerzésével.

Fontos szerepe jut a karitativ és szociális munka terén a Palesztina-munkának is. Mentén és távol minden cionizmustól, nekünk is részt kell vennünk ebben a munkában, mert a sorsközösség kötelessége parancsolja reánk, hogy mi is hozzájáruljunk annak a menedékhelynek minél tökéletesebb kiépítéséhez, amit Palesztina jelent a kiüldözöttek számára, — de kötelességünk a Palesztina-munka támogatására annál is inkább mert egyre növekszik ama magyar hit-sorsosaink száma is, akik Palesztinában igyekeznek maguknak új existenciát teremteni.

Ebben a törekvésünkben bizvást támaszkodhatunk a mi kitűnően bevált és minden elismerésre méltó tisztviselőkarunkra s e tisztviselőkar élén a mi páratlan buzgalommal és avatottsággal munkálkodó főtítkárunkra. Ez a tisztviselőkar valóban megérdemli, hogy fáradságos, lelkiismeretes munkálkodásának elismeréseképpen, sorsát és boldogulását igazán szívünkön viseljük.

Mindenekelőtt és mindenekelőtt azonban támaszkodni akarunk és támaszkodnunk kell hitközségünk tagjainak áldozatkész kötelességteljesítésére, amely legelső sorban teszi lehetővé feladataink teljesítését. És csak erkölcsi tartozásainknak kívánunk eleget tenni, amikor legközelebbi programunkba felvesszük hitközségi választójogunk reformját is. — Itt az ideje, hogy kiszélesítjük választójogunkat és azok számára, akik kötelességeiket hitközségünk iránt hiven teljesítik, a jogok gyakorlását is biztosítsuk, hogy így hitközségünk újabb érdemes rétegeit bevonhassuk az aktív munkába. Ezt a hitközségi választójogi reformot pedig úgy akarjuk megalkotni, hogy a legközelebbi választás már az új választójog alapján, szélesebb alapon mehessen végbe. Abban a meggyőződésben vagyunk, hogy ezzel a reformmal hozzá fogunk járulni soraink megerősítéséhez.

Országos nagy feladataink teljesítésében mindenkor a legbehatóbban kívánunk együttműködni az Országos Irodával és a község kerületi elnökökkel és ennek érdekében a pesti hitközség és az Országos Iroda példás harmóniáját megfogjuk és meg akarjuk óvni a jövőre is.

Ugyancsak a testvéri együttműködés jegyében kívánunk együtt dolgozni jól bevált leánvintézményünkkel, a pesti Chevra Kadisával, annak a megértő szeretetnek jegyében, amellyel eddig is kölcsönösen egymás iránt viseltettünk.

Sulyt vetünk a magyar orthodoxyával való megértő harmóniára is és mindent el akarunk követni, hogy közös nagy feladataink terén üdvös együttműködést fejtsünk ki, abban a tudatban, hogy ez

zel az egyetemes hazai zsidóság javára szolgálunk.

Országos intézményeink: a Rabbiképző és a Tanítóképző mellett — hitközségünk intézményeinek: a Fiuárvaháznak, Siketnémák és Vakok Intézetének, egyúttal pedig a hitközségünkkel karöltve működő egyesületeknek és azok intézményeinek, ezeknek sorában különösen a nőegyesületeknek, továbbá az Omike. Mikéfé, Imit, Vac, Patronage, Szünidei Gyermektelep-, Ahavasz Reim és Tanítóegyesületnek sorsát szerető gonddal fogjuk kísélni, mert ezeknek áldásos és minden elismerésre méltó működése szükséges a magyar zsidóságnak és csak velük együtt lehet a mai nehéz idők súlyos problémáit némiképen enyhíteni.

Ebben a munkában kérem annak a sajtónak megértő támogatását is, amely nem kicsinyes gáncsoskodásokban, hanem eszményi célok szolgálatában keresi és találja meg egyúttal megbecsülésünket is.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Purim hetében vagyunk. Purim az öröm ünnepe. A gyönyörű purimi rege, amelyet Eszter Megillája örökít meg, az évszázadok változásain nem egyszer

ujult fel újra. És ámbár ma a horizonton nem egy helyütt Hámán árnya sötétlik felénk, erős a hitünk, hogy amiként a Megillában Mordechaj bölcsessége és Eszter szépsége, akként ma a zsidóság történelmi értéke és erényeinek örök ékessége fel fogja tudni világosítani a hámáni jelszavak által elvakított áramlatokat arról, hogy felekezetünk fiai értéket jelentenek mindenütt, ahol élni és dolgozni a lehetőség megadatott nekik, mert munkájuk csak az élet virágzását segíti előbbre.

Purim hetében vagyunk, de én nem Purim rövid örömmámorát kívánom a mi zsidóságunk számára, hanem annak a nagy felszabadulásnak maradandó megváltását, amelyet Pészach emlékünnepe jelent számunkra. Már közeledik Pészach ünnepe, a szolgaságból való felszabadulásunk emlékünnepe. És mindannyiunk vágya egyesül abban a hő óhajban, hogy váljon az emlék valósággá újra, legyen a jogok és szabadságok egyenlősége boldog osztályrészünk ismét, hogy dolgozhassunk szabadon a mi magyar hazánkért, mint jó zsidók és jó magyarok, ahogy dolgoztunk érte a múltban és ahogy dolgozni akarunk érte a jövőben, nemzedékről-nemzedékre.

Dr. Buday-Goldberger Leó beszéde

az 1936. március 12.-i vacsorán

Hatása alatt állunk mindannyian annak a hatalmas székfoglaló beszédnek, amelyet képviselőtestületünk alakuló közgyűlésén, nagyszerű elnökunktől, Stern Samutól hallottunk. Boldog vagyok, hogy teljes egyetértéssel; nem csak a magam részéről, hanem — azt hiszem, mindannyiunk nevében — visszhang adhatok az ő megnyilatkozásának és itt a fehér asztalnál ünnepélyesen kijelentem, hogy erre a táborra, amelyet a Hitközségi Párt jelent, minden tekin'etben számíthat Elnökünk, mert minden készségünkkel, odaadó, hűséges munkánkkal támogatni akarjuk őt az ő célkitűzéseiben és megakarjuk neki adni az egységnek azt a hátvédjét, amely nélkül a célkiűzéseket valóra váltani nem lehet.

Szivem egész melegével üdvözlöm tehát Stern Samut és üdvözlöm a magam részéről az Elöljáróság régi és új tagjait és

biztosítom őket, hogy a Hitközségi Párt és az ebből a Pártból kikerült képpviselőtestület egy emberként áll melle'tük.

Ez a párt nem láthatja befejezve munkáját a képviselőtestületi választás gyönyörű harmóniával és egyértelműséggel elért eredményével, nekünk ezt a harmóniát és egyértelműséget meg kell óvnunk a reánk váró te'terős munka feladataira is, hogy azokat Elnökünk és elöljáróságunk intenciói szerint minél tökéletesebben teljesíthessük.

Nekünk minden erőnkkel közre kell hatnunk, hogy a közömbösöket megnyerjük a mi zsidóságunk ügyének, nekünk részt kell vennünk a vallásgondozásnak abban a munkájában, amely a hitükben ingadozókat megóvjá hitünk, vallásunk és felekezetünk számára, nekünk közre kell működ-nünk az ifjuság és az elhelyezkedés súlyos

A Budapesti Aut. Orth. Izr. Hitközség felügyelete alatt termelt

husvétii orthodox kóser palacktej és tejtermékek

kaphatók és megrendelhetők összes fiókjánál és az orthodox izraelita fűszerkereskedőknél.

Budapesti Központi Általános Tejcsarnok R.-T.

problémáinak megoldásában és mindenekfelett helyt kell állnunk Elnökünk és Elöljáróságunk mellett abban a küzdelemben, amellyel jogainkat és életlehetőségeinket megvédehetjük.

Hitközségünk Elnökére, Elnökhelyette

sére, Elöljáróságára, Választmányára és Képviseletére emelem poharamat azal a hő óhajjal, hogy az összefogásnak szent érzése vezessen bennünket a mai ünnepi estén túl mindenkor a hétköznapi munka útjain is.

Két kis siker

Amikor legutóbb a Cobden szövetség vallásu tartalmú vitatkozást rendezett, megírtuk erre vonatkozó kritikai megjegyzésünket és megemlégtük, hogy a báró Hatvany Bertalan és Freudiger Dávid orthodox gyáros között tervbe vett nyilvános vitakozásnak nincsen semmi értelme, mert ami fölött vitatkoznának, az érdekelheti az Omikét, vagy az Imit-et, a Vac-ot vagy a Schasz-Chevrát, de semmiképen sem a Cobdent, és rámutattunk, hogy micsoda furcsaságok jöhetnek ki a jelzett vitatkozásból. Elégtétellel mutatunk rá arra, hogy a Cobden szövetség lemondatta a szóbanforgó vitaestét.

Ezzel kapcsolatban megírjuk, hogy nagy elégtétellel láttuk, hogy az Uj Kor katolikus folyóirat legutóbbi mában közölte azt a pár kérdést, amelyre vonatkozólag zsidóankétot rendez az illető lap. Ez annyiban ér-

dekel bennünket, hogy a multkor megjegyeztük, hogy a zsidó ankét résztvevői nyilatkoznak, de az ember nem tudja, miről. Az Uj Kor most helyrehozta a mulasztását. Megállapítjuk, hogy a szerkesztőség által fölített kérdések jók, de a rájuk vonatkozó feleletek nem olyan jók.

Mind a két apróságot lerögztjük, mint a Szombat erkölcsi sikerét, mint bizonyítékát annak, hogy azon a kicsiny területen, amelyen a mai időben mindennemű sajtótermék (politikai pártállás, felekezeti különbség nélkül) még hallathatja a kritika szavát, érdemes bírálatot gyakorolni.

Olvason

Az angol alsóház előtt érdekes törvényjavaslat fekszik. Arról van szó, hogy azok a zsidó kereskedők és iparosok, akik vallásos meggyőződésből szombaton zárva tartják boltjaikat, vasárnap déli 1 óráig nyitva tarthassanak. A törvényjavaslat sorsa erősen problematikus, mert ismeretes, hogy az angol nép mennyire ragaszkodik a legszélesebbkörű vasárnapi munkaszünethez és a hétfői nyugalomhoz.

TOKAJI	A BOROK	LERAKAT
	KIRÁLYA	
FUCHS	TOKAJI	TEL: 81-2-74
	A KORONÁJA	TOKAJI MINTAPINCE
		FUCHS LÁSZLÓ.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A Pesti Hitközség közönsége régi mulasztást tett jóvá, midőn megválasztotta a képviselőtestületbe tudós professzor Richtmann. Az ő különös és érdekes egyénisége mindenkép emelni fogja a nivót és új szint jelent a közgyűlési teremben. Professzor Richtmann hosszú évek óta megbecsült munkatársa a Szombatnak és figyelmet keltő cikkei rendszerint nagy hatást váltottak ki az olvasók körében. Természetes, hogy Richtmann Mózes és a Szombat között belső kontaktus van: egy ilyen sajátos egyéniség, mint ő, szívesen látott vendég egy sajátos jellegű lapban, amilyen a Szombat. Nagy érdeklődéssel várjuk felszólalásait a testület közgyűlésein.

Nem olvasom

Dr. Blau Lajos szemináriumi igazgató temetésén igen bölcsen beszélt dr. Krausz Sámuel, a bécsi testvérintézetnek rektora. A temetésen egy ismerősünk azt mondotta róla: „Amikor 40 évvel ezelőtt még egész fiatal volt, már ősz volt és most, hogy már teljesen ősz, még egész fiatal.“ A professzor egyébiránt azt üzent nekünk, hogy nagyon szellemesnek találja a Szombatot és különösen az tetszik neki, hogy nem kér tőle (már mint dr. Krausztól) cikket. De ha az örökifjú professzornak ilyen szellemes mondásai vannak, akkor a legfőbb ideje volna, hogy írjon a Szombatnak, például arról, hogy van-e nyoma a talmudban arra, hogy akkor már ujságok voltak-e, vagy voltak-e ujságírói természetek a tannaiták, vagy amórák között?

Olvasom

Igen tisztelt Kartárs Ur! Alábbi két helyreigazításomnak szíves közlését kérném. 1. Dr. Rosenberg Fülöp nem berlini, hanem a bazini orth. izr. hitközség papja volt, mielőtt a vágújhelyi statusquó hitközség rabbi székét elfoglalta. 2. Boldogemlékü édesapám csak négy elemi végzett nyilvánosan, azu'án apjánál, a Kinász Pinchász-nál, aki törökszentmiklósi rabbi volt tanult. majd rabbi Simon Neutra galántai rabbi József Hönig nyitrai és rabbi Mosek Fuchs nagyváradai pap előadásait hallgatta. Husz éves korában foglalta el apja örökét, a törökszentmiklósi rabbi állást. Közben magánaton vizsgázott a négy polgáriból. Egyéb iskolai képzettsége nem volt. A műveltséget jelképező doktorátus! és a héber tudományokban való jártasság közötti viszonyra, hadd idézzem a kongresszus egyik konzervatív, nagyműveltségű delegátusának válaszá' Hatauro voháchoihmo sté achajusz hénoh, onnom ise el achausze sté elau szikach. — Nagyrabecsülésem nyilvánítása mellett vagyok őszintén tisztelő kartársa:

Dr. Stein Artur.

Nem olvasom

Az Adar 7.-én tartott templomi beszédében Sussmann budapest orthodox rabbi kegyelettel megemlékezett az elhunyt Kook palesztinai (cionista) főrabhiról, holott ismeretes dolog, hogy Sussmann nem rokonszenvezik a cionizmussal. A pietás ilyen nemes megnyilatkozása általános köztetszést aratott.

Olvasom

'Isaac Adolf Crémieux, a kiűnő francia jogász, a mul' század ötvenes éveiben, mi-
kor a francia sajtószabadság erősen korlátozva volt, remek védőbeszéddel elérte, hogy egy súlyos sajtóvétséggel vádolt szerkesztőt a törvényszék felmentett. A sikeres védői teljesítmény után a párisi sajtó nagyszabásu bankettet rendezett Crémieux tisz-

MEINL kávé fogalom

teletére és ennek kerekében megakarta ajándékozni a sajtó munkásainak zseniális védőjét. Crémieux nem fogadta el az ajándékot és azt kérte ajándék helyett, hogy a lapok ezen túl ne írják ki egyes bűnözők neve mellé, hogy az zsidó, mivel egyrészt a bűnözésnek semmi köze a valláshoz, másrészt a nemzsidók neve mellé úgy sem írják ki eddig sem a vállást...

Olvason

A berlini Jüdische Buch-Vereinigung hirdetést tett közzé, melyben kéri a zsidó szerzőket, hogy küldjék be kézírataikat kritika, illetve közlés végett. A német viszonyok mellett kétszeresen csodálatos ez a felhívás! Ná-lunk bizony senki sem mondja a zsidó íróknak: Fiaim, csak énekeljete...

Olvason

Most jelent meg Jakob Lescsinszkij, kiváló statisztikus munkája a zsidóság elhelyezkedéséről a földön. A mű szerint 1936. elején 16,240.000 zsidó élt a földön. A zsidóság az utolsó 10 év alatt 1.300.000 tel-lekkel szaporodott, tehát átlagban évi 130 ezerrel. A zsidók 60%-a Európában, 30%-a Amerikában, 5%-a pedig Ázsiában él. A fennmaradó 5% Afrikában és Ausztráliában lakik, utóbbi világrészben mindössze 30.000 a zsidó. Az USA-nak 4,450.000 zsidó lakosa van, Lengyelországnak 3.150.000, Oroszországnak pedig 3.080.000. Ezekén kívül egymillión felüli zsidó lakosa van még Romániának. Százezren felül 17 államban élnek zsidók, míg százezernél kisebb számban 59 államban laknak. A zsidó népesség száma mindenütt emelkedett, kivéve Németországot, Ausztriát, Magyarországot, Olaszországot, Törökországot és Svájcot. Ezen államok közül némelyben nagy a zsidó lakosság csökkenése.

Nem olvasom

„A bak pedig, amelyre az Azazel sors jutott, állíttassék az Ur elé, hogy azután a pusztába küldjék megsemmisülésre.“ Így olvassuk a Tórában. — Ezért beszélünk bünbakról! Mit jelent az „Azazel“ szó? Rejtélyes név, különös áldozat, de valahogy megértjük a következő, most megtörtént esetről: Egy nagy budapesti vállalkozásnál ki kellett keresztelkedni egy tisztviselőnek, hogy a zsidók arányszáma ne legyen nagyobb annál, amelyet a mostani hatalmasok kívánnak. Összeültek tehát az illetékesek, azaz a zsidók, sorsot vetettek és valamelyik kihúzta egy idősebb hivatalnoknak a nevét, akinek igen vallásos felesége, két zsidó gyermeke volt, de hiába szabadkozott, a sorsvetés eredményét tudomásul kellett venni... Ime, a szó szoros értelmében „sorstragédia“ és „áldozat Azazelnek“.

Olvason

A bécsi lapok hatalmas ujsághirdetéseiben közlik, hogy a „hires pesti mazoth“ hol kapható Bécsben; egyben megírják, hogy a pesti hitközség mazothgyára Európa legmodernebb és legnagyobb ilyenfajtaú üzeme...

Nem olvasom

Dr. Klár Zoltán a „Szombat“-ban indult el a felekezeti életbe. Nyolc évvel ez előtt ezeken a hasábokon írta Julmináns cikkeit, amelyek kivétel nélkül nagy felütést keltettek. Klár Zoltán azóta is élénk figyelemmel kíséri a magyar zsidóság ügyét, most már saját lapjában, a Társadalmunkban cikkezik problémáinkról. Klár Zoltán eddig a maga területén, tehát a hitközségen kívül fejtett ki munkásságot, most azonban a hitközség vezetősége belátta, hogy az ő nagy alkotó erejére a hitközség palaménjé...

ben is szükség van. Klár Zoltánt most be-
választották az izr. hitközség képviselőtestu-
letébe. A „Szombat“ egyszer ezt írta: „erre
csak Klár Zoltán képes“ Reméljük, hogy a
hitközségben sok olyan dolgot fog produ-
kálni, amelyre csakis ő képes. Hisszük,
hogy Klár Zoltán szuggesztív egyénisége új
hangot fog hozni a zsidó hitközség kép-
viselőtestületébe. Biztosak vagyunk abban,
hogy sok alkotásával fogja emlékezetessé
tenni nevét felekezetünk életében.

Nem olvasom

Dr. Friedmann Jónás, a hitközségi
könyvtár tudós vezetője arra figyel-
meztet bennünket, hogy elírtuk ma-
gunkat a Szombat-ban, amikor a neo-
lóg rabbik doktori címe körül lefolyt
vitában azt írtuk, hogy a neológ rab-
biknak annyi tudásuk legyen, hogy
megfeleljenek Maimuninak és a
Schachnak és nem is szükséges, hogy
a hazai hivatalos orthodoxia rabbijai-
nak feleljenek meg, mert akármit csi-
nálnának, nem felelnének meg feleke-
zetpolitikai okokból. Tekintettel arra,
hogy a cikkben a házassági jogról is
volt szó, a Schachnak említése nem
volt helyénvaló, mondja dr. Fried-
mann, mert a házasságjogi kódexre, az
Even Ezerre, nem is írt kommentárt
a Schach. — Ez a kifogás azonban
nem állja meg a helyét, mert a Schach-
ot, mint klasszikus talmudtudóst em-
lítettük, nem pedig, mint a törvény-
kódex magyarázóját, éppen úgy említ-
hettük volna a Maharsalt, aki tudva-
levőleg éppen nagy talmudtudásából
kifolyólag nem fogadta el a Schulchan
Aruch döntő voltát.

Olvasom

Az Új Magyarság üdvözli a MIEFHÖE
egyik csoportjának most kindott röpiratát,
mint az önérzetes zsidóság megnyilatkozá-
sát. Ez rendben van. De a lap következő
számában meg van botránkozva, hogy egy
pestkörnyéki gimnáziumban a karácsony
ellensúlyozására a más diákok Chanuka
ünnepélyt rendeznek. Hol itt a logika?
Nincs. Ha csak nem azon az alapon: „Es
tut nicht; der Jude wird verbrannt.“

Olvasom

A „Hanna“ nevű orthodox gyer-
mekjóléti intézmény összejövettel
rendezett, amelyen Beregi Oszkár
színművész óriási hatással közremű-
ködött. Tekintettel arra, hogy az or-
thodox nőegyletek perhoreszkálják a
férfiszerepléseket, annál figyelemre-
méltóbb, hogy a jótékony célra való
tekintettel Beregi Oszkárt szere-
peltették. Semmi sem új a nap
alatt. 20 évvel ezelőtt történt, ami-
kor a budapesti orthodox hitköz-
ségben Reb Solem Schreiber alrabbi
volt az intranzigens irányzat képví-
selője, hogy Budapest nagy hódolat-
tal ünnepelte Jadowker operaéne-
kest. Hogy-hogy nem az orthodox nő-
egylet egyik széder estjén felléptette
Jadowkert. Lett erre nagy ribillió a
községben, annál inkább, mert az
operaénekest elkísérte a hitközség
egyik előkelősége. Az ellenzékiek fu-
tottak Reb Jajnkejó Solem Schrei-
berhez, és bejelentették a sérelmet.
A tudos rabbi gondolkodott, majd
meglepetésükre kijelentette: Az eset
nem olyan súlyos. Mert mi is történt?
Ott volt egy színész, az nem számít
rendes férfiak közé. És ott volt egy
előkelőség? Az pedig egy Unmensch,
tehát szintén nem számít, nem tör-
tént semmi baj.“ — A Hanna ese-
tében is úgy van. Természetesen most
az a kérdés, hogy melyik előkelőség
kísérte Beregit az összejövételre.

Olvasom

Párisban gálaelőadás keretében
mutatták be Henry Bernstein monu-
mentális filmjét: „Sámson“-t, mely-
nek címszerepét a világhírű Harry
Baur alakítja. A díszelőadás védnöke
maga Lebrun köztársasági elnök volt,
aki a francia társadalmi, művészi és
politikai előkelőségek élén megjelent
és Bernstein üdvözlő beszédére mon-
dott válaszában gratulált a kitünően
sikerült bibliai tárgyú filmhez.

Reform-Haggada

Előljáróban megállapítom kifogásaimat s elmondom hiba meglátásaimat, hogy azontúl gátlás nélkül discsérhessem a könyv habitusát és a fordítás kiválóságát.

Az Ezsaiás Társaság megbízásából Naményi Endre, dr. Pap Károly közreműködésével kiadott egy reformhaggadát. Számtalanszor elmondtam véleményemet a „reform“ intézményesítése ellen. Reform-zsidók csak átmenetileg léteznek, negyediziglen már nem is ismerek reform-zsidót. Ellenben a zsidóság csodás fennmaradása az utolsó 2000 év óta kizárólag az orthodox konzervativizmusnak köszönhető. Nálunk, Magyarországon a „reform“-nak legkevésbé van talaja és jövője. Palesztinában a sok kivándorolt német-zsidó körében kísérleteznek a reform átültetésével, de ez aligha fog eredménnyel járni.

Nincs semmi értelme a bibliából szemelvényeket közölni, vagy az imakönyvet lerövidíteni. Zsandár nem kényszerít senkit fizikai erővel, mindenki annyit tanul a bibliából, amennyit akar, és annyit imádkozik a szilderliből, amennyit akar. Minek és mire jó az ősi könyveket az eredeti formátumból kiforgatni. Legkevésbé helyén való az amúgy is rövid haggadát megkurtítani. A haggada főtartalma: a rabszolgaság Egyiptomban és a zsidóság csodálatos kimenekülése Mózes és Áron vezetése alatt.

A haggada örök életű tanítás, mely rávetíti a múltat a jelenre és belekapcsolja a jövőt, midőn szerepet juttat a gyermeknek, a jövő generációnak. Véték és hiba akár egy sort is kihagyni a haggadából.

Naményi dr. és Pap Károly önkényesen, erősen lerövidítették a szöveget, de elismerem, hogy reform-szemzőgből nézve még sok hébert is hagytak meg benne. És bennhagyták a „Had gadjó“-t, mely úgyszólván fel-

kínálkozik egy reformernek a kihagyásra.

A könyv kiállítása elsőrangú, a fordítás klasszikus és szép. Nem is igazi „reformer“ Naményi dr. és Pap Károly. Akik a könyvet és az eredeti szöveget ennyire szeretik és tisztelik, azoknak komoly „reformer“ voltában én nem is tudok hinni. A könyv-kultusz orthodox mentalitás, a zsidóság legjellegzetesebb tulajdonsága, az összes népek és felekezetek között egyedül a zsidóság öltözteti a Könyvet — a Torát — selyembe, bársonyba, hermelinbe, biborba, felékesíti ezüsttel, arannyal, drágakövekkel, — szereti, tiszteli, csókolja, imádja. Ez az ősi tradíció nyilatkozik meg ennél a könyvnél is. A szerkesztőkben, ha mi-melik és hirdetik is a reformot, tudat alatt orthodox véresejtek működnek. A könyvnek külső formátuma és tartalmának minden sora elárulja, hogy Naményi dr. és Pap Károly, ha nem is rabbik, de mindenesetre rabbik ivadécai.

*

A reformhaggada Kner Izidor gyomai könyvnyomdájában, remekbe készült. A magyar szöveg a svájci Haas-féle betüöntöde „Bodoni antiqua“ betüivel, a héber szöveg pedig az Első Magyar Betüöntöde „Meruba“ betüivel szedetett és finom diósgyőri pa-

Friebert József cipész

VII., Wesselényi u. 14. Síp utca sarok
Autóbusz megálló.

Készítem a legkényesebb
igényeket kielégítő angol

uri cipőket

fájós érzékeny lábakra és betétre
Elsőrendű varrott uri cipők készen.

Szolid árak!

pirra nyomták. A hangjegymelléklet Gottlieb Izsó munkája, a könyv egész vászonkötése Kner Erzsébet művészi izlését dicséri. Az újszerű fametszetű illusztrációkat Kolozsvári Sándor készítette. Izelítőül bemutatunk néhány verses szöveget a reform-haggadából.

Az eredeti dallamra énekelhető „Ad-dir hu“ első szakasza így szól:

Óh Atyánk, óh Atyánk,
hozzád száll az alázat:
Hajszol, üz tova végzetünk,
s óh jaj, nincs soha vége, —
Építsd, építsd már fel,
Urunk a szent házat.

A „Hadgadjó“ így kezdődik:
Egy gödölyét, kis gödölyét
vett jó atyám hajdanában,
egy gödölyét, kis gödölyét,

kis fehérszörű gödölyét,
két garasért, két garasért.

Az utolsó strófa így szól:

Végül, — áldassék — az Isten
maga jött, nagy fényességben,
s megölte a Halálangyalt,
mikor az éppen a taglót
pozdorjává törte, amely
leroskasztotta a bivalyt,
amidőn az a vizet itta,
amitől a tűz elájult,
amiért elhamvasztotta
lehelletével a görcsös,
goromba, barna botot, mely
elverte a vörös kutyát,
mert a csúf fekete kandurt
megugatta, megharapta,
amért ráugrott s megmarta
a fehérszörű gödölyét,
a kétgarasos gödölyét.

Dr. Blau Lajos temetése

A magyar zsidó tudományos világnak selete Wertheimer Adolf elnökkel az élén, a sorából. Bacher, Kaufmann, Goldziher, Bánóczi tanítványa és kollégája most megtért hozzájuk.

A zsidó tudományos irodalom minden ága bucsút int fáradt munkásának: a Bibliatudomány, Talmud, az archeológia, a zsidó történet; nyelvtudomány, apologetika. A Magyar Zsidó Szemle legrégebbi munkását gyászolja benne és negyven év szerkesztését köszöni neki, aki megalapította és szerkesztette a zsidó tudományos héber nyelvű orgánumot is: a Hazofet.

A Ferenc József Orsz. Rabbiképző Intézet 45 évig működő tanára, és rektorát siratja, rabbik százai fejedelmüket.

Ez a gyász és hódolat jutott kifejezésre a temetésen, melyen a zsidó tudományos világ színe-java megjelent. Ott láttuk a Rabbiképző rektorát dr. Guttmann Mihályt, dr. Hoffer Ármin és dr. Lövinger Sámuel theologiai tanárokat. Ott voltak dr. Löw Immánuel, felsőházi tag, szegedi fő-rabbi, dr. Krausz Sámuel a bécsi Szeminárium rektora, dr. Heller Bernát professzor, dr. Szemere Samu igazgató, a Pesti Izraelita Hitközség Sern Samu elnök és Eppler Sándor főtitkár vezetésével, a Chewra Kramer Miksa elnök és Endrei Henrik igazgató vezetésével, a két gimnázium tanári

kara, az Izr. Magy. Irod. Társulat képviselője Wertseimer Adolf elnökkel az élén, a minisztérium képviselője: Radács János, min. o. tanácsos, a pesti rabbiság, a vidék rabbijainak legtöbbje.

A gyász-zsoltár elhangzása után dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi lépett a szószékre és méltatta Blau Lajost, a tudóst és embert. A Rabbiképző Vezérlőbizottsága nevében Székely Ferenc elnök szólt, az IMIT veszteségét Wertheimer Adolf elnök tolmácsolta, az ORE gyászát dr. Kiss Arnold vez-főrabbi. Dr. Krausz Sámuel rektor a bécsi Szeminárium nevében beszélt, búcsúztatva a zsidó tudósok fejedelmét.

Ezután kivi ték a koporsót a Szertartástrem elé, ahol dr. Guttmann Mihály igazgató a Rabbiképző nagy halotját parentálta el. A hallgatók Goldziher Ignác Theológiai Egyesülete nevében dr. Sebestyén József elnök beszélt, a Blau Lajos Talmudtudományi Társulat fájdalmanak Scheiber Sándor elnök adott kefejezést.

A sirnál az utolsó tanítványok nevében dr. Kohlbach Bertalan mondottak utolsó istenhozzádot.

Nagy temetés dr. Hoffer Ármin rabbiképző-intézeti tanár kaddis-imájával ért véget. Á

Az igaz és szent emlékezete legyen a dolt!

Eloolvastam a „Stürmer“-t

Kezembe akadt a legelterjedtebb német folyóirat, a „Stürmer“-nek 9.ik száma. Fájdalmamnak, megbotránkozásomnak, az izlés és az újságírói becsület feneketlen sülyedése fölötti sajnálkozásomnak nem tudok kifejezést adni, min: hogy leírom kommentár nélkül a tartalmát. Az első cikk arról szólt, hogy „a zsidóság a gyilkosok népe“. A stockholmi főrabbirol dr. Ehrenpreisrol (aki mult évben a Cion Bölcesei Jegyzökönyve nevü oromba hamisítvány ügyében a zürichi törvényszék előtt a hamisítók módszeréről lesujtó birálatot mondott (közölve van egy beszéd, amelyben az is foglaltatik: „álunk a világuralomról eltűnt, elmúlt.“ — Egy berlini pansió ki van pécézve, mert német nemesek és arisztokraták is felkeresik, holott szegről-végre a vezetői zsidószármazásuak. — A német zsidóknak ugyan ki kell vándorolni, ehhez természetesen ország kell, amely befogadja öket, de a Stürmer rendkívül örvend annak, hogy a bucaresti Tara Noastra címü fajvédölap tiltakozik mindenféle emigráns befogadása ellen. Annak is örül, hogy olasz fasizmus is antiszemita jelleget kezd felvenni. Németországra ugyan fontos volna, ha a francia hadsereg minél gyengébb

volna, de azért a Stürmer megbotránkozásal közli, hogy franciaországi zsidók nem akarják magukat katonáknak besoroztatni. A zsidó kegyetlenségre rikitó példa az, hogy Délnémetországban egy zsidó marhakereskedő kegyetlenül elvert egy kutyát, amely mindig megtámadta öt, bizonyára mer. a kutya is érezte, hogy ö nem árja származású. — A svájci nácipropagandistának Dávid Frankfurter zsidó diák által történt megöletésével kapcsolatban arról a beszédröl, amelyet „Feuchtwang bécsi főrabbi tartott; ugy emlékszik meg, mint „egy farizeus“ hazugságáról. Egy württembergi zsidó lókereskedő a falusi éjjeli őrre állítólag tiszteletlen mozdulatot tett és mivel a bakter a nácipárt oszlopos tagja, bíróság elé került a dolog, amely 40 márkára ítélte a zsidót. A Stürmer borzasztó kevésnek tartja és megjegyzi, hogy az ítélet akkor hangzott el: nach dem der Rassen-genosse Rechtsanwalt Mann aus sein talmudische Geseires vom Stapp gelassen hatte...“ — Fájdalommal le'esszük a lapot és idézzük a Biblia zordon szavait: „Sárkányok bora az ö boruk, vipera pusztító mérge.“

Olvasom

Március 1-én ünnepelte florenci Olschki könyvkialó vállalat 50 éves fennállását. A céget egy Keletporoszországból kivándorolt kis zsidó, Olschki Leó alapította és fejlesztette Olaszország egyik legtekintélyesebb, legvirágzóbb könyvkereskedésévé. Klasszikus antiquáriuma, tele ritkaságokkal és unicumokkal, a világ előkelő bibliofiljei előtt régen ismeretes. Olschki már évekkel ezelött megkapta az olasz koronarendi commendatorei rendjelet, sőt magas pápai kitüntetést is kapott. ezt a rendjelet a pápa személyesen tüzte fel a flórenci zsidó antiquárius mellére. . . .

Nem olvasom

Megyek a körúton. Egynéhány üzletről köztudomású, hogy prosperál. A mellékutcákban is vannak boltok, melyek jól mennek és gazdagítják a zsidó tulajdonosaikat. Ezek a zsidó tulajdo-

nosok egyáltalában nem adnak semmit a zsidó jótékonycélokra, filantropikus tevékenységet csak ott folytatnak, ahol szelid nyomás működik közre, ellenben nagy adót fizetnek és sok munkást foglalkoztatnak. Az államnak tehát nagy hasznuk van belőlük, a zsidóságnak semmi és mégis ezek miatt szenved a zsidóság zöme, mert ha arról van szó, hogy élni kell hagyni a szegény zsidót, rámutatnak arra az egynéhány jó „zsidó“ boltra, amelyből tulajdonképpen csak az államnak van haszna.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG ALTAL fentartott Szülök Pedagógiumában március hó 4-én dr. Kohn Zoltán, a zsidó főgimnázium tanára tartott előadást „Korszerű problémák a vallásos nevelés köréből“ címen.

W. G. HARDY híres Ábrahám címü könyve kapható Gondos Sándor könyvkereskedésében, és kapható Budapest, VI., Andrásy út 53.

KOSZORUMEGVÁLTÁS. Kálmán Armin elhalálása alkalmából az Angol-Magyar-Bank vezetői és tisztviselői 800 pengőt gyűjtöttek és ezen összeget átutalták a Kálmán Henrik elnöklete alatt működő Izr. Szünidei GyermeKNyaraltatás céljaira Galambos Jenő igazgató kezeihez.

LIBÁNON. (Uj zsidó tudományos és kritikai folyóirat.) Az eszmék forrongásának korát éljük, uj és uj folyóiratok jelennek meg, uj és uj célkitűzésekkel, és programokkal — és ennek az általános forrongásnak hullámverése jelentkezik a magyar zsidó irodalomban a Libánonnal, mely Grószinger M. József, Kohn Zoltán és Zsoldos Jenő szerkesztésében most indult meg. A Libánon célkitűzése az, hogy zsidó szempontból értelmezze a mai kor problémáit, irodalomtörténeti és szociológiai, zenetörténeti és folklorisztikus stb. téren, egyaránt. Ez a szétágazó célkitűzés adja meg a Libánon egyetemes jellegét, mely már azonnal megmutatkozik ebben a szép és tartalmas, gazdag és sokrétű első számban is. A jeles munkatársak (Komlós Aladár, Becke Ödön, Szabolcsi Bencc; Widder Salamon, Klein Ábrahám stb.) magyar zsidó irodalomtörténeti, zsidó szociológiai, zsidó zenetörténeti, zsidó vallástudomá-

nyi, zsidó irodalomtörténeti stb. témákat tárgyalnak értékes cikkeikben, a **KisebB Közlemények** rovata egyebek közt Jeremiás próféta hatását vizsgálja Kölcsesi Ferencze, Mendelssohn Mózes stílusát méltatja, míg végül könyvismertetések és gazdag lapszemle zárják le a sort. A Libánont, mely határozott értéke és nyeresége a magyar zsidó irodalomnak, a Folio (VI., Andrássy út 19.) adja ki. Ára egy évre 5 pengő. (dr. m. e.)

PAUNCZ SÁNDOR DR. TEMETÉSE. Általános részvét mellett temették el dr. Pauncz Sándort, a Pesti Chevra Kadisa Szeretetházának oly tragikus módon elhunyt főorvosát. A temetésen testületileg vett részt a szentegylet előljárósága. Ott láttuk Kramer Miksa elnököt, Eisemann Gyula, Beck Jenő előljárókat, dr. Endrei Henrik igazgató-főtítkárt, a Pesti Izr. Hitközség képviselőjében megjelentek dr. Rosenák Miksa egészségügyi főtanácsos és dr. Zahler Emil előljárók, Szeretetkórház főorvosi kara dr. Kövesi Géza egészségügyi főtanácsos, igazgató-főorvos vezetésével. Jelen volt a fővárosi orvosi társadalom számos előkelősége: dr. Hüttl Hümér, dr. Ádám Lajos, dr. Pauncz Márk egyetemi tanárok, dr. Temesváry Rezső egészségügyi főtanácsos, valamint a Charité poliklinika egészségügyi kara. A temetési szertartást dr. Hevesi Simon főrabbi végezte, aki gyönyörű beszédében méltatta

Fontos újdonság!

Most jelent meg!

IV. G. HARDY:

ÁBRAHÁM

Az Istenkereső ősatya hatalmas életregénye. — Minden sora izgalmasan érdekes. — A „Szombat” olvasóinak szenzációs olvasmány!

A 584 oldalas, gyönyörű kiállítású, egészvászonkötésű könyv ára P. 6.

RÓZSAVÖLGYI-KIADÁS

Kapható minden könyvesboltban.

A Ferenc József Orsz. Rabbiképző Intézet vezérelőbizottsága, igazgatósága és tanári kara mély fájdalomtól jelenti, hogy az intézet 45 éven át volt tanára és 18 éven át volt igazgatója

dr. Blau Lajos
ömlőssága

folyó hó 8-án, d. u. 1 órakor elhunyt.

Megboldogult egész életét a zsidó tudományoknak és a rabbinevelésnek szentelte. Tanítványok százai hazánkban és külföldön mesterüknek vallják őt. Tudományos működésével az egész világon hirt és dicsőséget szerzett hazánkunk és felekezetünknek.

Temetése folyó hó 10-én, kedden d. u. fél 1 órakor volt a Pesti Chevra Kadisa által adományozott díszsírhelyre.

dr. Pauncz Sándor főorvosnak kiváló munkásságát a gyógyítás terén. Utána a Pesti Chevra Kadisa előjárósága nevében dr. Endrei Henrik igazgató-főtktár tartott meleg búcsúbeszéde. Beszédében többek között a következőket mondotta: „Siratjuk benned a nagyszerű, jóembert; a kiváló, lelkiismeretes, kötelességtudó orvost és nemes megértőt ama szolgálatában chevra kadisánk áll. Jóságnagy és szent eszmének, melyeknek a gos atyja voltál betegeidnek. Egyforma szeretettel és odaadással kezelted betegeidet, lettek legyen azok szegények, vagy gazdagok. Türelemmel, megértéssel voltál szenvedéseik iránt és mint Istennek kiküldöttje, kivételes tehetséggel felruházva, nagy tudásoddal és művészetoddal százaknak és ezreknek mentted meg életét. Fáj a lelkünk és vérzik a szívünk, hogy Hozzád oly ke-

gyetlen volt a végzet. Hogy te, aki mindig csak enyhítettél mások fájdalmát és szenvedéseit, hogy Neked ennyi szenvedés és így rövid élet jutott osztályrésül. Köszönöm Neked, drága Barátom chevra kadisánk nevében mindazt, amit jóléti intézményeink ápoltjaért önzetlenül és szeretettel tettél.” — Majd dr. Kövesi Géza, a Szeretetkórház igazgató-főorvosa mondott meleg búcsúszavakat.

A Szeretetkórház főorvosi és orvosi kara mélyen megrendülve tudatja, hogy nagyrabecsült kar társuk és szeretett barátjuk

Dr. Paunz Sándor

kórházi főorvos ur

március 8-án elhunyt.

Március 10-én, délelőtt ½12 órakor temettük.

Emléke örökké élni fog körünkben!

A PESTI CHEVRA KADISA ELŐJÁRÓSÁGA ÉS TISZTIKARA mélyes megilletődéssel jelenti, hogy

Dr. Paunz Sándor úr

a Szeretetház és Szeretetkórház főorvosa

a szenvedő emberiség javára irányuló munkássága közben, nemes életének 59-ik évében hirtelen elhalálozott.

A megdicsőült férfit a legnagyobb odaadással, szeretettel és fáradhatatlan buzgalommal munkálkodott és működésével nevét az intézetek történetében megörökítette.

A megboldogultat f. hó 10-én kedden d. e. fél 12 órakor helyeztük a rákoskeresztúri izr. temetőben örök nyugalomra.

Budapest, 1936. március havában.

Legyen áldott emlékezte!

Minden külön értesítés helyett.

Dr. Paunz Sándorné sz. Deutsch Renée és leánya Sonja, Dr. Jusztusz Tivadarné sz. Paunz Kató leánya, Bruckner Évi és Jancsi unokái, a pótolhatlan veszteségtől porban sujtva tudatják, hogy

Dr. Paunz Sándor főorvos

1936. március hó 8-án, életének 59-ik évében, hosszú szenvedés után örökre íthagyott bennünket.

Temetése kedden fél 12 órakor volt a rákoskeresztúri zsidó temetőben.

Gyászolják: Deutsch Arthur és neje (Varasd) apósa és anyósa, Paunz Arthur (Pécs) fivére, Dr. Bruckner Endre és Dr. Jusztusz Tivadar vejei és a kiterjedt rokonság.

Csendes részvétet kérünk!

Felolvas szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám: szám 16.760

NADOR (Neufeld Zoltán) NYOMDA Budapest, VI., Vörösmarty u. 47/a.